

insufflare credatur. Audeat ergo dicere non ipsum nobis dedisse carnem, quia de parentibus origo carnis attracta est. Et ubi ait Apostolus de frumenti grano, Deus illi dat corpus quomodo voluerit¹: neget, si audet, de tritico triticum nasci, et herbam ejus ex semine secundum genus. Quod si negare non audet; unde igitur scit, quomodo dictum sit, « Dat flatum populo: » utrum eum trahens de parentibus, an insufflans novum?

XVIII. Unde etiam scit, utrum repetitio sententiæ sit, » Qui dat flatum populo super eam, et spiritum calcantibus eam: » ut de una re utrumque dictum intelligatur, et non animam vel spiritum quo natura vivit humana, sed Spiritum sanctum significare voluerit. Si enim flatu non posset significari Spiritus sanctus, non Dominus post resurrectionem insufflasset Discipulis, et dixisset: « Accipite » Spiritum sanctum². » Neque scriptum esset in Actibus Apostolorum, « Factus est subito de cœlo sonus, quasi » ferretur flatus vehemens, et visæ sunt illis linguæ divisæ » sicut ignis, qui et insedit super unumquemque eorum, et » impleti sunt omnes Spiritu sancto³. » Quid si hoc Propheta prænuntiavit, dicens, « Qui dat flatum populo super eam? » et tanquam exponens quid dixerit flatum, repetivit atque ait, « Et spiritum calcantibus eam? » Tunc enim evidentissime factum est, quando impleti sunt omnes Spiritu sancto. Aut si nondum dicendus est populus, centum viginti homines, qui tunc in loco uno aderant; certe quando simul quatuor vel quinque millia crediderunt, et baptizati acceperunt Spiritum sanctum⁴, quis dubitaverit simul populum accepisse Spiritum sanctum, et multitudinem quæ ambulabat in terra, id est, homines calcantes terram? Nam ille qui datur ad naturam hominis pertinens, sive ex propagine detur, sive novus insuffletur,

¹ 1 Cor. xv, 38. — ² Joan. xx, 22. — ³ Act. ii, 2. — ⁴ Id. iv, 31.

(quorum nihil affirmandum esse dico, donec alterutrum sine ulla dubitatione clarescat,) non datur calcantibus terram, sed adhuc materno utero inclusis. Dedit ergo flatum populo super terram, et spiritum calcantibus eam, quando multi simul credentes, simul repleti sunt Spiritu sancto. Et ipse dat eum populo suo, etsi non simul omnibus, sed suo cuique tempore, donec discedendo de hac vita, et succedendo in hanc vitam, universus ejusdem populi numerus compleatur: ut hoc sanctæ Scripturæ loco non aliud sit flatus, aliud spiritus; sed ejusdem sententiæ repetitio. Sicut non est alius qui habitat in cœlis, et alius Dominus; nec aliud est irridere, et aliud subsannare: sed eadem sententia repetita est, ubi legitur, « Qui habitat in cœlis, » irridebit eos, et Dominus subsannabit eos¹. » Vel cum dictum est: « Dabo tibi genteshæreditatem tuam, et possessionem tuam fines terræ². » Non utique aliud dixit hæreditatem, aliud possessionem; nec aliud gentes, aliud fines terræ: sed ejusdem sententiæ repetitio est. Et innumerabiles inveniet hujusmodi locutiones divinorum Eloquiorum, si advertat quod legit.

XIX. Quod autem Græcus dicit πνεῦν, hoc Latini varie interpretati sunt, aliquando flatum, aliquando spiritum, aliquando inspirationem. Nam hoc verbum habent codices Græci in isto prophetico testimonio, de quo nunc agimus, ubi dictum est, « Qui dat flatum populo super » eam: » hoc est, πνεῦν. Ipsum verbum est et ubi homo animatus est. « Et insufflavit Deus in faciem ejus flatum » vitæ³. » Sed ipsum verbum est et in Psalmo ubi canitur: « Omnis spiritus laudet Dominum⁴. » Ipsum est et in libro Job, ubi scriptum est: « Aspiratio autem Omnipotentis est quæ docet⁵. » Noluit dicere flatus, sed aspi-

¹ Psal. ii 4. — ² Ibid. 8. — ³ Gen. ii, 7. — ⁴ Psal. cl, 6. — ⁵ Job, xxxii, 8, juxta LXX.

ratio, cum in Græco sit *πνεῦμα*: quod etiam in illis verbis Prophetæ de quibus nunc disputamus. Et certe hoc loco, nescio utrum debeat dubitari Spiritum sanctum esse significatum. Agebatur enim de sapientia, unde sit in hominibus: Quia non ex numero annorum, sed Spiritus, inquit, est in hominibus; aspiratio autem omnipotentis est quæ docet; ut intelligeretur ista repetitione, non se de spiritu hominis dixisse, quod ait, Spiritus est in hominibus. Volebat enim ostendere unde habeant sapientiam, quia non a se ipsis; et repetendo id exposuit dicens: « Aspiratio Omnipotentis est quæ docet. » Item alio loco in eodem libro, intellectus, inquit, labiorum meorum pura intelligit: Spiritus divinus qui fecit me, aspiratio autem Omnipotentis, quæ docet me. Et hic quod ait, aspiratio, vel inspiratio, in Græco est *πνεῦμα*, qui in illis Prophetæ verbis interpretatus est flatus¹. Quamobrem cum temere negetur de anima hominis vel de spiritu hominis esse dictum, « Qui dat flatum populo super eam, et spiritum calcantibus eam²: » quamvis ibi et Spiritus sanctus multo credibilius possit intelligi: qua tandem ratione audebit aliquis definire, animam vel spiritum, quo natura nostra vivit³, loco illo voluisse significare Prophetam? Cum profecto si aperitissime diceret, « Qui dat animam populo super terram, » adhuc quærendum esset, utrum eam Deus ex origine præcedentis generis, ipse det, sicut ex origine præcedentis generis, et ipse tamen dat corpus, non solum homini aut pecori, sed etiam semini tritici, aut alicujus cæterorum quomodo voluerit: an vero novam, sicut homo primus accepit, insufflet.

XX. Sunt etiam qui hæc verba prophetica sic intelligant, ut quod ait: « Dedit flatum populo super eam, » id

¹ Job, xxxiii, 3 juxta LXX. — ² Isai. xlii, 5. — ³ Forte deest, a Deo, non ex propagine dari.

est, super terram, non nisi animam velint accipi flatum: quod vero adjunxit, « Et spiritum calcantibus eam, » Spiritum sanctum significatum arbitrentur: illo scilicet ordine, quo et Apostolus dicit: « Non primum quod spiritale » est, sed quod animale, postea spiritale¹. » Nam ex hac prophetica sententia etiam elegans ille sensus exculpitur, quod ita dixerit, « Calcantibus eam, » ut vellet intelligi, contemnentibus eam. Qui enim accipiunt Spiritum sanctum, amore cœlestium terrena contemnant. Hæc omnes sententiæ non sunt contra fidem, sive utrumque, id est, et flatum et spiritum qui pertinet ad humanam naturam, quisque intelligat, sive utrumque dictum accipiat de Spiritu sancto, sive flatum ad animam, spiritum vero ad Spiritum sanctum referat. Sed si anima et spiritus hominis et hic intelligendus est, sicut non dubitandum est quod eum Deus det; ita quærendum est adhuc unde det, utrum ex propagine, sicut ipse quidem dat, sed tamen ex propagine dat corporis membra; an vero novum, neque propagatum singulis insufflando distribuat: quod non ambigua, sicut iste facit, sed aliqua certissima volumus divinatorum Eloquiorum auctoritate defendi.

XXI. Eadem ratione etiam quod dicit Deus, « Spiritus » enim a me exiet, et omnem flatum ego feci: » de Spiritu quidem sancto accipiendum est quod ait², « Spiritus a me » exiet; » de quo et Salvator ait, A Patre procedit³: sed quod dictum est, « Omnem flatum ego feci, » de omni anima dictum negari non potest. Sed omne etiam corpus ipse facit: quod autem ex propagine corpus humanum faciat, nullus ambigit. Ac per hoc de anima, cum eam constet ab illo fieri, unde eam faciat, utrum ex propagine sicut corpus, an insufflando sicut primam fecit, adhuc utique requirendum est.

¹ 1 Cor. xv, 46. — ² Isai. lvi, 16. — ³ Joan. xv, 26.

XXII. Adjecit etiam tertium testimonium, quia scriptum est, « Qui fingit spiritum hominis in ipso¹. » Quasi hoc negetur; sed unde eum fingat², hoc quæritur. Nam et corporalem hominis oculum quis nisi Deus fingit? Et puto quod non extra³, sed in ipso; et tamen, ut certum est, ex propagine. Cum ergo et spiritum hominis in ipso fingat, quærendum est utrum nova insufflatione, an tractum ex propagine.

XXIII. Novimus etiam Machabæorum juvenum matrem, fecundiorum virtutibus quando filii passi sunt, quam foetibus quando nati sunt, eos sic fuisse adhortatam, ut diceret: « Filii, nescio quomodo parvistis in ventrem » meum. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis, nec singulis vobis vultus et membra formavi: sed » Deus qui fecit mundum et omnia quæ in eo sunt, fecitque » hominum genus, et omnium inquit actum, et ipse vobis » spiritum et animam reddet cum magna misericordia³. » Novimus hæc quidem, sed huic quomodo suffragentur ad id quod asserit non videmus. Quis enim Christianorum neget Deum donare hominibus animam et spiritum? Sed eodem modo existimo istum negare non posse, Deum donare hominibus linguam, aurem, manum, pedem, omnesque corporis sensus et omnium formam naturamque membrorum. Quomodo enim hæc Dei dona esse negaturus est, nisi se obliviscatur esse Christianum? Sed sicut constat ex propagine ab illo hæc fieri atque donari: ita quærendum est etiam, spiritus et anima hominis unde ab illo efficiatur, a quo efficiente donatur, utrum ex parentibus, an ex nihilo; an quod iste affirmat, sed omni modo cavendum est, ex aliqua flatus ejus existente natura, non de nihilo creata, sed de ipso?

XXIV. Cum igitur Scripturarum testimonia quæ com-

¹ Zach. xii, 1. — ² Subaudi fingat. — ³ 2 Mach. vii, 32.

memorat, nequaquam doceant id quod persuadere conatur, (quod enim ad hanc quæstionem attinet, omnino non exprimunt:) quid est quod dicit: « Animam ex flatu Dei constanter asserimus, non ex traduce, quia ex Deo datur? » Quasi corpus ex alio detur, quam ex illo a quo creatur, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia¹: quamvis non ejus natura, sed ex ejus opificio. « Neque ex nihilo, inquit, quia ex Deo proficiscitur. » Hoc plane non adhuc quærendum monemus, utrum ita sit: sed prorsus verum non esse quod dicit, id est, quod anima nec ex traduce sit, nec ex nihilo; hoc, inquam, verum non esse sine dubitatione firmamus. Unum est enim e duobus, si ex traduce non est, ex nihilo est; ne ita sit ex Deo, ut naturæ sit Dei, quod omnino sacrilegum est credere. Sed adhuc utrum non sit ex traduce, certa testimonia flagitamus aut quærimus: non qualia iste posuit, hoc quod quærimus quibus non ostenditur.

XXV. Qui utinam in tanta profunditate quæstionis, quandiu quid dicat ignorat, imitaretur Machabæorum matrem: quæ cum sciret de viro se filios concepisse, et a Creatore omnium, sive secundum corpus, sive secundum animam et spiritum sibi creatos esse, ait tamen: « Nescio quomodo parvistis in ventrem meum². » Vellem iste diceret, quid ista nesciebat. Hæc enim quæ dixi, utique sciebat, quomodo secundum corpus in ejus uterum venerint; quia de viro eos se concepisse dubitare non poterat. Confitebatur etiam, quia et hoc utique sciebat, quod Deus illis animam et spiritum dederit, quod ipse illis vultus et membra formaverit. Quid ergo nesciebat? An forte quod nescimus et nos, utrum animam et spiritum quem Deus illis sine dubio dedit, de parentibus traxerit, an novum sicut homini primo insufflaverit? Sed sive hoc,

¹ Rom. xi, 36. — ² 2 Mach. vii, 22.

sive aliquid de naturæ humanæ institutione nesciebat, nescire se dicebat; non quod nesciebat, temere defendebat. Nec tamen iste huic diceret, quod nobis dicere non erubuit: « Homo in honore positus non intellexit; comparatus est pecoribus insensatis, et similis factus est illis¹: » Ecce ista mulier dixit de filiis suis: « Nescio quomodo parvulus in ventrem meum: » nec tamen comparatur pecoribus insensatis. « Nescio, » dixit: et quasi quærentes ab ea, cur nesciret, adjunxit: « Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis. » Ille ego qui donavit, scit unde fecerit quod donavit, utrum ex propagine attraxerit, an novum insufflaverit: quod ego, inquit, nescio. « Nec singulis vobis vultus et membra formavi: » ille scit qui formavit, utrum simul cum anima formaverit, an vero jam formatam animam dederit. Quo ergo modo, utrum illo an isto in ejus ventrem venerint filii, nesciebat; et illud tamen sciebat, totum quod dedit redditurum esse qui dedit. Sed eligat iste in naturæ humanæ tam profundo abditoque secreto, quid mulier ista nescierit: tantum non judicet mentientem, nec pecoribus insensatis comparet nescientem. Quidquid erat quod illa nesciebat, profecto ad naturam hominis pertinebat: quod tamen sine culpa homo nesciebat. Quapropter dico etiam ego de anima mea, nescio quomodo venerit in corpus meum, neque enim ego illam mihi donavi: scit ille qui donavit, utrum illam de patre meo traxerit, an sicut primo homini novam creaverit. Sciam etiam ego si ipse docuerit, quando documque voluerit. Nunc autem nescio, nec me pudet, ut istum, fateri nescire quod nescio.

XXVI. « Disce, inquit, ecce Apostolus docet. Discam plane; Apostolus docet, si non enim nisi Deus per Apostolum docet. Sed quid est tandem, quod docet Apostolus? » Ecce,

¹ Psal. XLVIII, 13.

inquit, cum Atheniensibus loqueretur, hoc constanter exposuit, dicens: Cum ipse det omnibus vitam et spiritum. » Quis enim hoc negat? « Sed intellige, inquit, quod ait Apostolus: det, inquit, non dedit; ad infinitum et jure tempus revocans, non de præterito et perfecto pronuntians. Et quod sine cessatione dat, semper dat: sicut semper est ipse qui dat. » Verba ejus posui, sicut in eorum quos misisti, secundo libro ejus inveni. Ubi primum vide quo progressus fuerit, dum nititur affirmare quod nescit. Ausus est enim dicere: Deum non nunc solum atque in isto tantummodo sæculo, sed per infinitum tempus sine cessatione, atque omnino semper animas nascentibus dare. « Semper, inquit, dat, sicut semper est ipse qui dat. » Quid Apostolus dixerit, quia satis apertum est, me intelligere, absit ut negem: quod autem iste dicit, debet etiam ipse intelligere contra fidem esse christianam, atque ulterius cavere ne dicat. Cum enim mortui resurrexerint, jam nemo nascetur: atque ideo tunc non dabit nascentibus animas, sed eas quas dat in isto sæculo cum corporibus judicabit. Non ergo semper dat, quamvis ipse semper sit qui nunc dat. Nec tamen quoniam beatus Apostolus non dixit, « dedit, sed, det; » inde conficitur quod vult iste conficere, non eum ex propagine animas dare. Ipse quippe dat, etiamsi de propagine dat. Quia et corporis membra, et corporis sensus, et corporis formam, et corporis omnino substantiam ipse hominibus dat, quamvis ex propagine det. Neque enim quia Dominus ait: « Si foenum agri, quod hodie est, et cras in clibanum » mittitur, Deus sic vestit²; nec ait, vestivi, sicut primum quando instituit; sed ait, vestit, quod et nunc facit; ideo negabimus lilia de origine sui generis procreari. Quid si ergo sic etiam anima et spiritus hominis et a Deo datur,

¹ Act. XVII, 25. — ² Matth. VI, 30.

quandiu datur; et tamen ex propagine sui generis datur? Quod ego nec defendo, nec refello. Sed si defendendum est, vel refellendum, perspicuis, non ambiguis testimoniis id agendum esse commoneo. Nec propterea pecoribus insensatis sum comparandus, quia hoc me nondum scire pronuntio; sed potius cautis hominibus, quia non audeo docere quod nescio. Istum autem non ego vicissim, quasi rependens maledictum pro maledicto, pecoribus comparo; sed tanquam filium moneo, ut quod nescit, se nescire fateatur, neque id quod nondum didicit, docere molia- tur: ne comparetur, non pecoribus, sed illis hominibus quos dicit Apostolus, volentes esse legis doctores, non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant¹.

XXVII. Nam unde est, quod ita Scripturas, de quibus loquitur, non curat advertere, ut cum legerit homines esse ex Deo, non eos etiam secundum corpus, sed tantum secundum animam et spiritum ex Deo esse contendat? Quod enim ait Apostolus: « Ex ipso sumus²: » non vult iste ad corpus, sed tantum ad animam et spiritum esse referendum. Si ergo ex Deo non sunt corpora, falsum est quod scriptum est: « Ex quo omnia, per quem omnia, in » quo omnia³. » Deinde ubi dicit idem Apostolus: « Sicut » enim mulier ex viro, ita et vir per mulierem⁴: » exponat nobis iste quam propaginem significare voluerit, animæ, an corporis, an utriusque? Sed non vult esse animas ex propagine. Restat ergo, ut secundum ipsum atque omnes qui animarum propaginem destruunt, corpus tantum masculinum et foemininum significaverit Apostolus, dicens: « Sicut enim mulier ex viro, ita et vir per mulierem: » quia mulier ex viro facta est, ut etiam vir per mulierem postea nasceretur. Si ergo hæc Apostolus dicens, non etiam ani-

¹ 1 Tim. 1, 7. — ² Act. xvii, 28. — ³ Rom. xi, 36. — ⁴ 1 Cor. xi, 12.

mas et spiritus, sed tantum corpora utriusque sexus volebat intelligi, cur continuo subjunxit: « Omnia autem ex Deo: » nisi quia et corpora ex Deo? Ita quippe ait: « Sicut enim » mulier ex viro, ita et vir per mulierem; omnia autem ex » Deo. » Eligat ergo iste unde sit dictum. Si de corporibus, profecto et corpora ex Deo sunt. Quid est ergo, quod ubicumque iste in Scripturis legit, « ex Deo, » quando de hominibus agitur, non et corpora, sed tantum animas et spiritus vult intelligi? Si vero quod dictum: « Omnia autem » ex Deo, » et de corpore utriusque sexus, et de anima ac spiritu dictum est: ergo secundum omnia est mulier ex viro. Mulier enim ex viro, vir per mulierem, omnia autem ex Deo. Quæ omnia, nisi de quibus loquebatur, id est, et ille vir ex quo mulier, et illa mulier quæ ex viro, et ille vir qui per mulierem? Neque enim ille vir per mulierem, ex quo viro mulier: sed vir qui natus est postea ex viro per mulierem, quemadmodum hodieque nascuntur. Ac per hoc si cum ista diceret Apostolus, de corporibus loquebatur, procul dubio corpora utriusque sexus ex Deo. Porro si non vult esse ex Deo hominum nisi animas et spiritus; profecto etiam secundum animam et spiritum mulier ex viro, et nihil jam relinquetur eis, qui contra animarum propaginem disputant. Si autem ita dividit, ut dicat mulierem ex viro esse secundum corpus, ex Deo autem secundum animam et spiritum; quomodo erit verum quod ait Apostolus: Omnia autem ex Deo, si mulieris corpus ista est ex viro, ut non sit ex Deo? Quapropter ut Apostolus potius verum loquatur, quam iste Apostolo præferatur, mulier ex viro est¹, sive secundum solum corpus, sive secundum totum, quo constat humana natura: (nihil enim horum tanquam certum affirmamus, sed quid horum verum sit adhuc quærimus:) et

¹ 1 Cor. xv, 12.

vir per mulierem, sive ex patre tota hominis natura ducatur quæ per mulierem nascitur, sive sola caro, unde adhuc quæstio est: omnia tamen ex Deo, unde nulla quæstio est, id est, et corpus et anima et spiritus, et viri et mulieris. Et si enim non ex Deo nata vel tracta sunt, vel manarunt, ita ut ejus naturæ sint; tamen ex Deo sunt. A quo enim creata, condita, facta sunt, ab illo habent ut sint.

XXVIII. « Sed dicendo, inquit, Apostolus, et ipse det omnibus vitam et spiritum; deinde addendo¹, fecitque ex uno sanguine omne genus hominum: animam et spiritum originaliter retulit ad auctorem, corpus ad traducem. » Imo vero qui non vult temere animarum negare propaginem, antequam liquido clareat, utrum ita, et non ita sit, habet quod in istis verbis Apostoli intelligat, « ex uno cum sanguine » dixisse, ex uno homine, a parte totum significante locutionis modo. Si enim ipsi licet intelligere a parte totum quod scriptum est, « Et factus est homo in animam vivam²; » ut illic intelligatur et spiritus, de quo Scriptura ibi tacuit: cur aliis non liceat sic accipere quod dictum est, « ex uno » sanguine; » ut illic et anima et spiritus possit intelligi, quoniam homo significatus nomine sanguinis, non solum constat ex corpore, verum etiam ex anima et spiritu? Sicut enim qui propaginem defendit animarum, non hinc istum debet opprimere, quia de primo homine scriptum est, « In quo omnes peccaverunt³: non enim dictum est, in quo omnium caro peccavit; sed omnes dictum est, id est, omnes homines: cum homo non sola sit caro: sicut ergo hinc iste non debet opprimi, quia forte ita dictum est, omnes homines, ut secundum solam carnem intelligerentur: sic iste non hinc debet premere

¹ Act. xvii, 25. — ² Gen. ii, 7. — ³ Rom. v, 12.

defensores propaginis animarum, quia dictum est, « omne genus hominum ex uno sanguine, tanquam propterea sola caro pertineat ad propaginem. » Si enim hoc est verum, quod isti asserunt¹, ut non sit anima ex anima, sed caro ex carne sit tantum: ita dictum est, « ex uno sanguine, » ut non totus homo significaretur a parte, sed tantum unius hominis caro: illud vero quod dictum est, in quo omnes peccaverunt, sola omnium hominum caro intelligenda est, quæ inde transfusa est, a toto partem significante Scriptura. Si autem illud est verum, quod totus homo ex toto homine propagatur, id est, corpus, anima et spiritus: ibi proprie dictum est, in quo omnes homines peccaverunt; hic autem tropice, « ex uno sanguine, » totum significatur a parte, id est, totus homo, qui ex anima constat et carne, vel potius, ut iste amat loqui, ex anima et spiritu et carne. Nam et ex parte totum, et ex toto partem divina eloquia significare consueverunt. Ex parte enim totum significatum est, ubi legitur, « Ad te » omnis caro veniet²: » quia ex carne intelligitur totus homo. Ex toto autem pars, cum dicitur Christus sepultus, cum sola ejus caro sepulta sit. Jam illud quod in hoc Apostoli testimonio positum est, quia « Ipse dat omnibus » vitam et spiritum, » secundum superiorem disputationem puto quod neminem moveat. Ipse enim dat: sed adhuc quærimus unde det, utrum ex nova insufflatione, an ex propagine. Ipse quippe dare etiam carnis substantiam rectissime dicitur, quam tamen dare ex propagine non negatur.

XXIX. Nunc videamus illud de Genesi testimonium, ubi facta mulier de latere viri, adducta est ad eum, et dixit, « Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne » mea. » Hoc quippe putat iste, « quod dicere debuerit

¹ Forte iste asserit. — ² Psal. lxiiv, 3.

Adam¹ anima ex anima mea, vel spiritus de spiritu meo, si etiam hoc de illo tractum esset. » Sed illi qui propagationem asserunt animarum, hinc se putant invictius suam munire sententiam, quia cum scriptum sit, detraxisse Deum costam de latere viri, eamque ædificasse in mulierem, non est additum, quod in ejus faciem sufflaverit flatum vitæ: ideo, inquirunt, quia jam de viro fuerat animata. Nam si non fuisset, nequaquam nos, inquirunt, sancta Scriptura hujus rei cognitione fraudasset. Ad illud vero quod ait Adam, « Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne » mea, » nec ait, spiritus vel anima, de spiritu meo vel de anima mea: sic ab eis responderi potest, quemadmodum superius demonstratum est, ut a parte totum intelligatur hoc dictum, « Os et caro mea; » sed quæ animata fuerint detracta, non mortua. Neque enim, hoc Omnipotentem facere potuisse, ideo negandum est, quia nullus hominum potest aliquid cum anima de humana carne præcidere. Nam quod Adam secutus adjunxit, « Hæc vocabitur » mulier, quia de viro suo sumpta est²: » cur non ait potius, unde opinio confirmaretur istorum, quoniam de viro suo caro ejus sumpta est? Hic itaque illi qui contra sentiunt, possunt dicere, quia non scriptum est carnem mulieris, sed mulierem de viro suo sumptam, totam debere accipi cum anima et spiritu. Nam et si anima sexu caret, non tamen quando appellantur mulieres, excepta anima eas necesse est intelligi. Alioquin non ita se admonerentur ornare: « Non in tortis crinibus, aut auro, » vel margaritis, aut veste pretiosa, sed quod decet, inquit, mulieres, promittentes pietatem per bonam conversationem³. » Utique pietas intus est in anima vel in spiritu, et tamen mulieres appellatæ sunt, etiam ut se intus ornarent, ubi nullus est sexus.

¹ Gen. ii, 23. — ² Ibid. — ³ 1 Tim. ii, 9.

XXX. Cum itaque isti sic inter se alternante sermone certaverint; ego inter eos sic judico, ut ne incognitis fidant, et temere audeant affirmare quod nesciunt, utrosque commoneam. Si enim scriptum esset: Insufflavit flatum vitæ in faciem mulieris, et facta est in animam vivam: nec sic esset jam consequens, ut non propagaretur ex parentibus anima, nisi etiam de filio eorum hoc scriptum similiter legeretur. Fieri enim potuit, ut membrum non animatum de corpore extractum indigeret animari, filii vero anima ex patre per matrem propagationis transfusione traheretur. Cum vero tacitum est, occultatum est, non negatum; sed neque affirmatum. Ac per hoc sicubi forte non tacitum est, clarioribus documentis est astruendum, ex eo quod non sufflavit Deus in animarum propagationem. Unde nec illi qui defendunt faciem mulieris, aliquid adjuvantur; nec illi qui eam negant, ideo quia non dixit Adam, « anima de anima mea, » debent sibi persuadere quod nesciunt. Sicut enim eadem non soluta, sed manente quæstione, potuit tacere Scriptura, quod mulier Deo sufflante sicut vir ejus acceperit animam: sic eadem non soluta, sed manente quæstione, potuit tacere Scriptura, ut Adam non diceret, « Anima de anima » mea. » Ac per hoc si primæ mulieris anima ex viro est, a parte totum significatum est, ubi legitur, « Hoc nunc os » ex ossibus meis, et caro de carne mea; » cum tota ex viro, non caro sola sit sumpta. Si autem non est ex viro, sed eam Deus insufflavit sicut viro; a toto pars significata est, ubi legitur, de viro suo sumpta est: cum caro ejus non tota sit sumpta.

XXXI. Quapropter cum his testimoniis, quod ad hanc rem pertinet, utique ambiguis, non solvatur hæc quæstio; illud tamen scio, sic argumentari homines, qui ex hoc putant animam mulieris non esse de anima viri, quia non